

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ В СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Лавров Віталій^(BCDF), Денисова Лоліта^(ADEF)

*Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ, Україна*

Внесок автора:

A — концепція та дизайн дослідження; B — збір даних;
C — аналіз та інтерпретація даних; D — написання статті;
E — редагування статті; F — остаточне затвердження статті

Анотація

Актуальність. Цифрова трансформація є одним з п'яти пріоритетних напрямів державної політики, визначених у «Стратегії розвитку фізичної культури та спорту до 2028 року». Успіх модернізації управлінських процесів у сфері фізичної культури і спорту залежить від ефективності розробки організаційно-управлінських засад із залученням передових цифрових рішень. Автоматизація управлінських завдань, електронний документообіг, цифрові платформи для комунікації мають значний потенціал для оптимізації усіх аспектів управління.

Мета дослідження – провести соціологічний аналіз стану цифровізації сфери фізичної культури і спорту та визначити пріоритети впровадження цифрових рішень для оптимізації організаційно-управлінських процесів у сфері ФКіС.

Матеріал і методи: У дослідженні взяли участь 1175 респондентів, серед яких працівники органів виконавчої влади, територіальних громад, федерацій з виду спорту, закладів фізичної культури і спорту, тренери, спортсмени та судді. До експертного опитування долучено 12 провідних фахівців у сфері фізичної культури і спорту. Під час дослідження було використано методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової літератури, документальних джерел та мережі Інтернет; синтез та узагальнення; соціологічне опитування; метод експертної оцінки.

Результати. Проведене соціологічне дослідження, яке мало на меті обґрунтувати необхідність глобальної цифровізації системи управління фізичною культурою і спортом, виявило низку ключових проблем, серед яких особливо виокремлюються складність комунікації між рівнями організаційної структури та відсутність чітко визначеної схеми роботи. Більшість респондентів, які взяли участь в опитуванні (80,9%), активно використовують інформаційні системи у своїй діяльності, проте стикаються з різноманітними труднощами, серед яких необхідність ручного введення даних (39,2%), брак доступу до необхідної інформації (28,6%) та складність комунікації між користувачами (26,6%).

Висновки. Проведене дослідження підтвердило робочу гіпотезу про доцільність розширення використання цифрових рішень в організаційно-управлінській діяльності сфери фізичної культури і спорту. Експертне опитування дозволило визначити пріоритетні

цифрові проекти, серед яких найвищу оцінку отримали електронний паспорт спортсмена/тренера, єдиний календарний план заходів та електронний реєстр спортивної інфраструктури. Респонденти вважають ці ініціативи найважливішими для вдосконалення організаційно-управлінських процесів у сфері фізичної культури і спорту.

Ключові слова: організаційно-управлінські процеси, оптимізація, фізична культура, спорт, цифрові рішення, цифрова трансформація.

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF DIGITAL SOLUTIONS FOR OPTIMIZATION OF ORGANIZATIONAL AND MANAGERIAL PROCESSES IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

Lavrov Vitalii ^(BCDF), Denisova Lolita ^(ADEF)

National University of Ukraine on Physical Education and Sport, Kyiv, Ukraine

Author's contribution:

A – Study design; B – Data collection;
C – Statistical analysis; D – Manuscript preparation;
E – Manuscript editing; F – Final approval of manuscript

Abstract

Introduction. Digital transformation is one of the five priority areas of the state policy outlined in Strategy for the Development of Physical Culture and Sports until 2028. The success of modernizing management processes in the field of physical culture and sports depends on the effectiveness of developing organizational and management foundations with the involvement of advanced digital solutions. Automation of management tasks, electronic document management, and digital platforms for communication have significant potential to optimize all aspects of management.

The aim of the study to conduct a sociological analysis of the state of digitalization in the field of physical culture and sports and to identify the priorities for implementing digital solutions to optimize organizational and management processes in the field of physical culture and sports.

Material and methods: The study involved 1,175 respondents, including employees of executive authorities, territorial communities, sports federations, institutions of physical culture and sports, coaches, athletes and judges. An expert survey involved 12 leading specialists in the field of physical culture and sports. The methods used in the study include theoretical analysis and generalization of scientific literature, documentary sources, and online resources; synthesis and generalization; sociological survey; and expert evaluation methods.

Results. The conducted sociological survey, aimed at justifying the need for the global digitalization of the management system in physical culture and sports, revealed a number of key issues, among which the complexity of communication between levels of the organizational structure and the lack of a clearly defined work scheme stand out. The majority of respondents (80.9%) actively use information systems in their work but face various difficulties, including the need for manual data entry (39.2%), lack of access to

necessary information (28.6%), and communication difficulties between system users (26.6%).

Conclusions. The conducted research confirmed the working hypothesis regarding the appropriateness of expanding the use of digital solutions in the organizational and managerial activities of physical culture and sports. The expert survey identified priority digital projects, with the highest ratings given to the electronic passport for athletes/coaches, the unified event calendar, and the electronic register of sports infrastructure. Respondents consider these initiatives to be the most important for improving organizational and management processes in the field of physical culture and sports.

Key words: organizational and management processes, optimization, physical culture, sports, digital solutions, digital transformation.

Вступ

Розвиток сфери фізичної культури і спорту є одним із пріоритетних напрямів діяльності державних органів влади України щодо розширення людського потенціалу, виховання фізично активної нації та формування позитивного іміджу країни як передової спортивної держави.

В Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року визначено комплекс заходів для досягнення цих цілей [8, 9, 10]. Одним із п'яти основних напрямів стратегії є цифрова трансформація, яка покликана розв'язати проблеми, пов'язані з невідповідністю стану цифровізації сфери фізичної культури і спорту сучасним світовим тенденціям, а також із потребою оптимізації управлінських процесів відповідно до вимог цільової аудиторії, які закономірно зростають у відповідь на експоненціальний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій [9].

Це вимагає комплексного підходу до модернізації організаційно-управлінських процесів у сфері фізичної культури і спорту. Науковці підкреслюють, що цифрові рішення, такі як автоматизація управлінських

завдань, аналітика на основі Big Data, електронний документообіг та цифрові платформи для комунікації, мають значний потенціал для оптимізації усіх аспектів управління [2, 5, 6].

Впровадження передових цифрових технологій сприятиме підвищенню ефективності управління, розширенню доступу громадян до фізкультурно-спортивних послуг, раціональному використанню ресурсів; виконання системою управління своїх інформаційних функцій як першоджерела унікальних даних і відомостей, що пов'язані з діяльністю сфери ФКіС [1, 3, 4, 7].

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями.

Робота виконана відповідно до Плану НДР НУФВСУ на 2021-2025 роки в межах тем: «Теоретичні та прикладні основи застосування комунікацій у спортивному менеджменті» (№ державної реєстрації 0121U108293); «Теоретико-методологічні засади розвитку кіберспорту та інтелектуальних видів спорту» (номер державної реєстрації 0121U108211).

Мета дослідження

Мета дослідження – провести соціологічний аналіз стану цифровізації сфери фізичної культури і спорту та визначити пріоритети впровадження цифрових рішень для оптимізації організаційно-управлінських процесів у сфері ФКіС.

Матеріал і методи дослідження

Під час дослідження було використано методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової літератури, документальних джерел та мережі Інтернет; синтез та узагальнення; соціологічне опитування; метод експертної оцінки.

Соціологічне опитування, проведене шляхом анкетування, було спрямоване на теоретичне обґрунтування доцільності впровадження цифрових рішень у систему управління сферою фізичної культури і спорту.

Була проаналізована інформація щодо використання респондентами наявних інформаційних систем у сфері фізичної культури і спорту, визначення впливу цифровізації на взаємодію між учасниками управлінських процесів, а також структурування даних про спортивні організації, спортсменів і спортивну інфраструктуру.

В опитуванні брали участь 1175 респондентів: працівники центрального органу виконавчої влади – 3 особи; працівники місцевого органу виконавчої влади – 34 особи; представники територіальної громади – 450 осіб; представники федерацій із виду спорту – 58 осіб; представники закладів фізичної культури і спорту – 393 особи; тренери – 177 осіб; спортсмени – 22 особи; уболівальники – 14 осіб; наукові / науково-педагогічні працівники – 12

осіб; спортивні судді – 12 осіб.

Із метою визначення основних потреб у цифровізації ключових стейкхолдерів сфери ФКіС та формування в подальших дослідженнях оптимальної моделі вдосконалення організаційно-управлінських засад розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах цифрової трансформації був використаний метод експертних оцінок. Цей метод дозволив виявити думки експертів щодо пріоритетів упровадження цифрових проєктів та їх впливу на організаційно-управлінські процеси у сфері ФКіС.

Членами експертної групи виступили 12 фахівців: працівники центрального органу виконавчої влади, працівники місцевого органу виконавчої влади, працівники територіальної громади, представники федерацій із видів спорту, науково-педагогічні та наукові працівники закладів вищої освіти фізичної культури і спорту.

Результати дослідження та їх обговорення

Встановлено, що з урахуванням змін законодавства України у сфері цифровізації та цифрового розвитку, державної політики щодо переведення публічних послуг у цифровий формат, а також інших сучасних трансформаційних процесів, виникла необхідність упровадження нових інформаційних, інформаційно-комунікаційних та електронних систем для оптимізації організаційно-управлінських процесів у сфері фізичної культури і спорту. Це має загальнодержавний характер і відповідає стратегії цифрового розвитку України [10, 11, 12].

Із метою теоретичного обґрунтування доцільності глобальної цифровізації системи управління сферою

фізичної культури і спорту було проведено соціологічне опитування, яке залучило 1175 респондентів.

В основу анкетування, спрямованого на виявлення думки стейкхолдерів про доцільність упровадження цифрових рішень, було покладено питання про використання респондентами наявних інформаційних систем у сфері ФКіС, визначення впливу

цифровізації на взаємодію між учасниками управлінських процесів, а також структурування даних про спортивні організації, спортсменів і спортивну інфраструктуру.

Кількісний розподіл респондентів за професійними категоріями представлений в таблиці 1.

Таблиця 1 – Кількісний розподіл респондентів за професійними категоріями

Категорії	Результати анкетування
Співробітники центрального органу виконавчої влади	3 особи (0,3%)
Співробітники місцевого органу виконавчої влади	34 особи (2,9%)
Представники територіальної громади	450 осіб (38,3%)
Представники федерації з виду спорту	58 осіб (4,9%)
Представники закладу фізичної культури і спорту	393 особи (33,4%)
Тренери	177 осіб (15,1%)
Спортсмени	22 особи (1,9%)
Уболівальники	14 осіб (1,2%)
Наукові/науково-педагогічні працівники	12 осіб (1%)
Спортивні судді	12 осіб (1%)

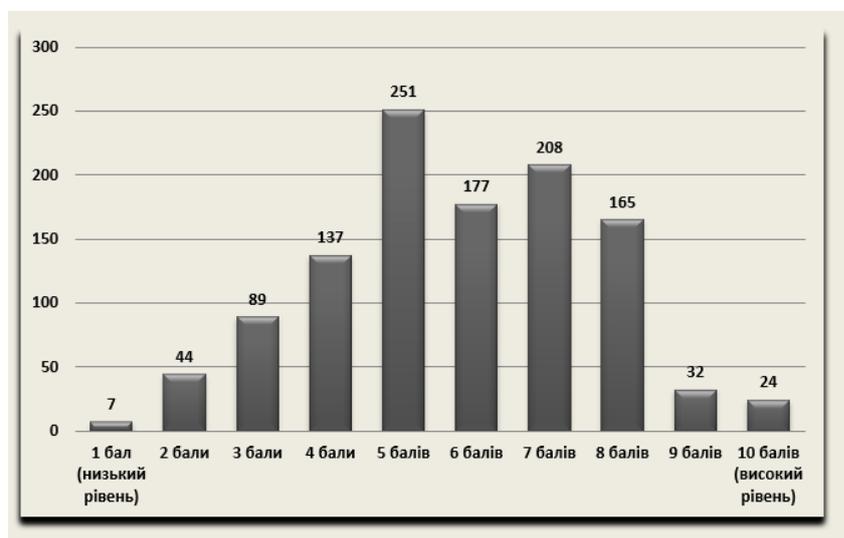
Учасники опитування оцінили структуру управління сферою фізичної культури і спорту на державному рівні за шкалою від 1 до 10 (де 1 — це низький рівень, 10 — високий рівень) (рис. 1).

Відсоткове співвідношення отриманих відповідей виявилось таким: високу оцінку структурі управління дали 30 осіб (2,6%); 251 респондент (21,4%) вважає, що структура управління

заслужує на середню оцінку (5 балів із 10), найнижчу оцінку дали структурі 7 респондентів (2,3% опитаних).

Це свідчить про критичне ставлення більшості респондентів до тих механізмів управління сферою ФКіС, які були актуальними на момент анкетування.

Рисунок 1 – Розподіл відповідей респондентів щодо оцінки структури управління сфери фізичної культури і спорту на державному рівні

На думку 46,1% респондентів, ключова проблема криється в складності комунікації між рівнями організаційної структури системи; 38,6% опитаних вважають, що структура управління не має чітко визначеної схеми роботи.

Усупереч поширеній думці про недостатнє фінансування спорту в Україні, лише 0,3% опитаних визначили цю проблему як одну з основних (рис. 2).

Натомість серед особливо

важливих були додатково виокремлені деякі інші проблеми: слабка матеріально-технічна база та нестача сучасного програмного забезпечення для ведення документації; бюрократія та значний обсяг звітності; відтік професійних кадрів; низький рівень контролю з боку держави над спортивними федераціями; брак єдиної цифрової системи управління сферою ФКіС.

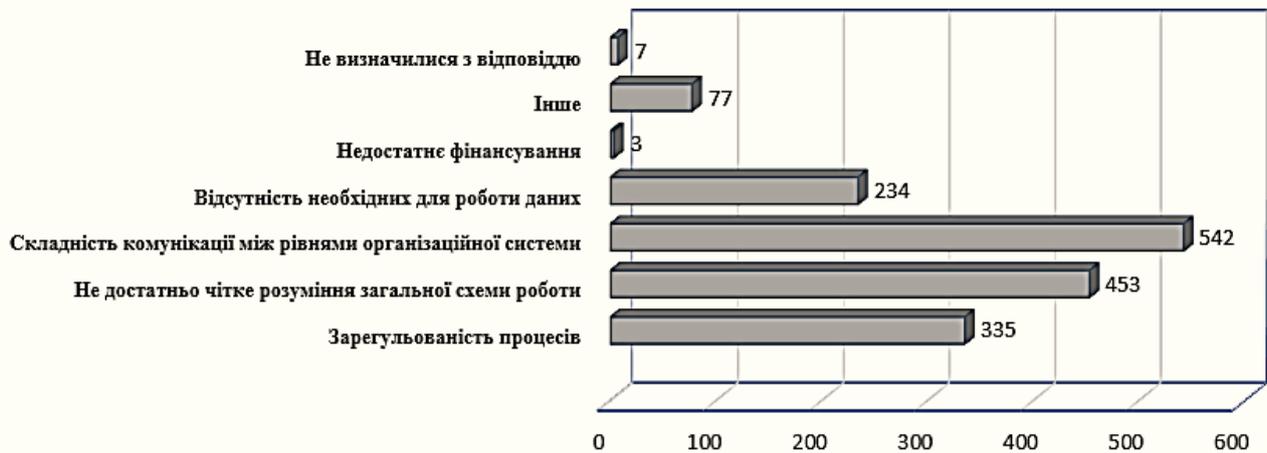

Рисунок 2 – Розподіл відповідей респондентів щодо проблем в структурі управління в сфері ФКіС

Переважає більшість опитаних (80,9%) використовують інформаційні системи у своїй роботі, що свідчить про поступову цифровізацію сфери ФКіС. Серед найбільш використовуваних джерел інформації Google, соціальні мережі, реєстр спортивних споруд, сайти міністерств і спеціалізовані платформи: Аскод, ІСУО, ПАК «АІКОМ».

Серед способів використання інформаційних систем у роботі з інформацією найбільш часто використовуваним виявився звичайний перегляд даних в інформаційних системах (його обрали 998 респондентів; 84,9%); 565 осіб (48,1%) вказали на свою участь у заповненні чи зміні інформації в системах; 91 особа (7,7%) працює з

неперсоналізованою статистикою. Решта опитаних користуються інформаційними системами для аналізу, обробки, збору й передавання інформації та для формування звітів.

Проблемами в роботі з інформаційними системами респонденти вважають: необхідність ручного введення даних (39,2%); брак доступу до необхідної інформації (28,6%); складність комунікації між користувачами системи (26,6%); недовіра до наявних даних (18,8%). Окремо відзначені проблема оновлення інформації, застарілі нормативні бази та брак єдиного стандарту цифрової взаємодії між суб'єктами сфери ФКіС.

Більшість опитаних (76,9%)

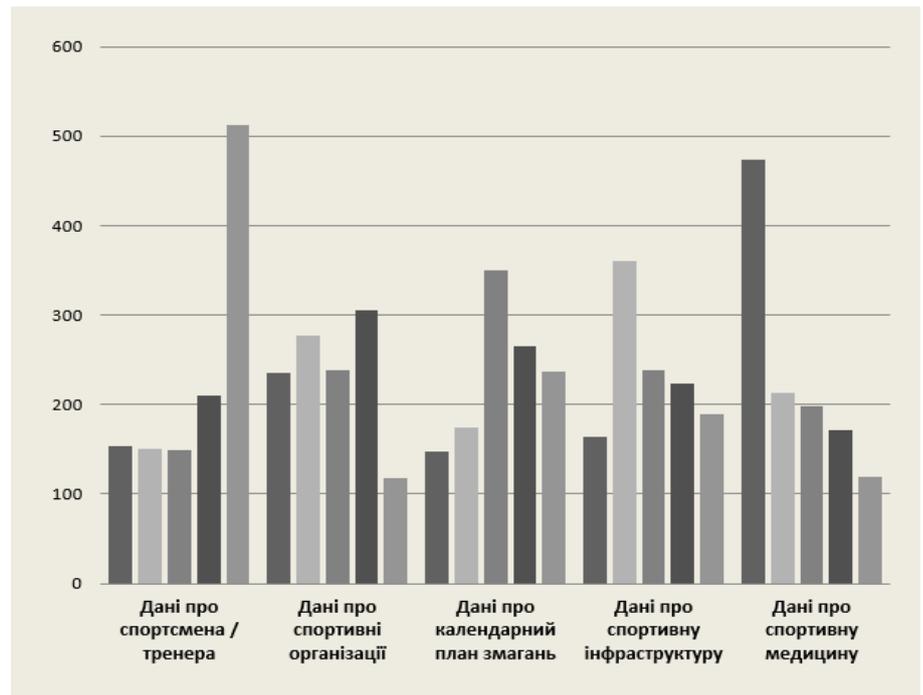
вважають, що цифровізація процесів взаємодії спростить їхню роботу. Водночас 23,1% вбачають у цифровізації ризику через створення додаткового навантаження з причини низького рівня підготовки та необхідної технічної бази.

Респондентам було запропоновано пріоритезувати напрями оцифрування інформації за їх впливом на управлінські

аспекти у професійній діяльності (рис. 3).

Як видно з наведених вище діаграм, найбільш часто респондентами використовується інформація про спортсмена чи тренера, а найменше – дані, пов'язані зі спортивною медициною.

Рисунок 3 – Пріоритизація напрямів оцифрування інформації за їх впливом на управлінські аспекти в діяльності респондентів

Враховуючи професійну діяльність респондентів, ми включили в загальний перелік питань такі, що спрямовані на сферу спорту. Загальний рівень розвитку українського спорту респонденти оцінюють здебільшого як середній. Найпоширеніша оцінка – 5 балів (24,2% опитаних), що свідчить про усвідомлення проблем та одночасне розуміння певних позитивних зрушень.

На абсолютно незадоволення станом спорту в Україні вказали лише 1,7% респондентів, і 2% опитаних вважають рівень розвитку спорту високим. Серед анкетованих виявилось чимало тих, хто оцінює рівень розвитку вітчизняного спорту 6–8 балами, а це дає

підстави говорити про очевидні перспективи, хоча й із застереженнями щодо наявних проблем.

Найважливішими категоріями інформації для своєї роботи респонденти вважають: дані про змагальну діяльність спортсменів (20,6%); загальну облікову інформацію (17,2%); календар участі в змаганнях; фінансові витрати на спортсменів; функціональну й медичну діагностику.

З'ясувати основні потреби в цифровізації, які мають ключові користувачі сфери ФКіС дозволив метод експертних оцінок.

Таблиця 2 – Результати експертного опитування

Об'єкт експертизи	Експерти, m=12												$\sum_{i=1}^m$	Місце
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Електронний паспорт спортсмена/тренера	2	1	2	4	1	1	3	2	1	1	5	4	27	1
Електронний реєстр організацій, установ та закладів фізкультурно-спортивної спрямованості	5	2	3	3	2	5	2	3	3	5	1	3	37	4
Електронний єдиний календарний план заходів	3	4	5	1	3	3	4	1	2	2	4	1	33	2
Електронний реєстр спортивної інфраструктури (облік спортивних споруд та майданчиків)	4	3	1	2	4	4	1	4	4	4	3	2	36	3
Інформаційна система спортивної медицини	1	5	4	5	5	2	5	5	5	3	2	5	47	5

Пріоритетним цифровим проектом експерти вважають електронний паспорт спортсмена / тренера завдяки значному впливу на персоніфікований облік, автоматизацію відбору і підготовки спортсменів.

Друге місце посів електронний єдиний календарний план заходів, який сприятиме підвищенню якості планування спортивних подій, їх координації та доступності інформації для зацікавлених сторін.

На третє місце експерти поставили електронний реєстр спортивної інфраструктури, що надасть актуальні дані про спортивні споруди, їхню доступність, технічний стан і рівень завантаженості.

Не зважаючи на те, що електронний реєстр організацій, установ та закладів відіграє важливу роль у впорядкуванні інформації про суб'єкти спортивної діяльності, експерти віднесли його до менш пріоритетних напрямів.

На останньому місці за рівнем пріоритетності визначено інформаційну

систему спортивної медицини. Це пояснюється тим, що впровадження цифрових проєктів у медичну сферу потребує значних зусиль з точки зору стандартизації, конфіденційності даних та інтеграції з іншими медичними системами, що може ускладнити швидке і ефективно їх впровадження.

Висновки

Проведене соціологічне дослідження підтвердило робочу гіпотезу про доцільність розширення використання цифрових рішень в організаційно-управлінській діяльності сфери фізичної культури і спорту.

Експертне опитування дозволило визначити пріоритетні цифрові проєкти, серед яких найвищу оцінку отримали електронний паспорт спортсмена/тренера, єдиний календарний план заходів та реєстр спортивної інфраструктури.

Респонденти вважають ці ініціативи найважливішими для вдосконалення організаційно-управлінських процесів у сфері ФКіС.

Перспективи подальших досліджень

Проведене дослідження стало підґрунтям для формування

оптимальної моделі вдосконалення організаційно-управлінських засад розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах цифрової трансформації.

Література:

1. Adom K, Hinson R, Mintah E, Obuobisa-Darko T. The management functions. Bus Adm. 2023;55-105. doi:10.4324/9781003458524-4.
2. Бондар А, Петренко І, Томенко О. Сучасні тенденції управління фізичною культурою і спортом в Україні. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2021;6(86):57-63. doi:10.15391/snsv.2021-6.009. Доступно: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1492778>.
3. Бречко ОВ. Цифрові платформи та екосистеми: рушійні сили глобальної економіки. Вісн. Хмельн. нац. ун-ту. 2023;4(320):418-26. doi:10.31891/2307-5740-2023-320-4-63.
4. Денисова Л, Лавров В. Цифрова трансформація організаційно-управлінських процесів у сфері фізичної культури і спорту: виклики і можливості. Наук. час. Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2025;1(186):60-4. doi:10.31392/UDU-nc.series15.2025.01(186).12.
5. Квітка С, Новіченко Н, Гусаревич Н, Піскоха Н, Бардах О, Демошенко Г. Перспективні напрямки цифрової трансформації публічного управління. Аспекти публічного управління. 2020;8(4):129-46.
6. Кургузенкова ЛА, Лук'яненко ОІ. Цифрова трансформація в сфері спорту. Економіка і управління. 2021;(3):132-9. doi:10.36919/2312-7812.3.2021.132.
7. Мельник АО. Впровадження цифрових рішень для оптимізації управлінських процесів організації. Укр. журн. приклад. економіки та техніки. 2024;9(4):171-6. doi:10.36887/2415-8453-2024-4-25.
8. Пріоритетні напрями та завдання (проекти) цифрової трансформації 2024-2026 роки, схвалені Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2024 р. № 735-р [Інтернет]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2024-%D1%80#n10>.
9. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, Постанова Кабінету Міністрів України від 04 листопада 2020 р. № 1089 [Інтернет]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text>.
10. Про затвердження Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року, розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р [Інтернет]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#n14>.
11. Щокін РГ, Беленюк ЖВ. Сучасні тенденції диджиталізації публічного управління у сфері фізичної культури та спорту. Публічне урядування. 2022;3(31):102-9. doi:10.32689/2617-2224-2022-3(31)-14.
12. Шульжик Ю, Грицко Р, Пеканець С. Управління змінами в умовах цифровізації. Публічне урядування. 2022;2(30):127-34. doi:10.32689/2617-2224-2022-2(30)-16.

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів.

Інформація про авторів:

Лавров Віталій,

здобувач третього освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»
кафедри кіберспорту та інформаційних технологій,
Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-5368-2901
E-mail: Lavrovfz@gmail.com

Денисова Лоліта,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри кіберспорту та інформаційних технологій,
Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-7045-9912
E-mail: kineziology@gmail.com

Отримано: 29.01.2025

Прийнято: 09.02.2025

Опубліковано: 27.02.2025

Лавров Віталій , Денисова Лоліта. Соціологічний аналіз цифрових рішень для оптимізації організаційно-управлінських процесів в сфері фізичної культури і спорту. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2025;1(13):115-124.
DOI:10.28925/2664-2069.2025.122